

## Om TOPP

På verdensbasis finnes det et begrenset antall studier som følger familier over lang tid slik man har gjort i TOPP-studien. Resultatene fra forskningen danner et viktig grunnlag for å bedre barn og unges oppvekstkår i Norge.

Data fra TOPP har så langt dannet grunnlaget for fire doktorgrader (Kristin S. Mathiesen, Ane Nærde, Evalill Bølstad Karevold og Kristin Gustavson), og i tillegg skal to doktorgrader forsvares i desember 2012 (Wendy Nilsen og Anni Skipstein). Fire doktorgrader er under arbeid, noen i slutfasen, og noen i startfasen (Anne Kjeldsen, Maren Helland, Frøydys Enstad og Silje Bårdstu).

Forskningsprosjektene i TOPP omhandler temaer som parforhold, livskvalitet, symptomer på angst og depresjon, temperament og adferdsproblemer. To nye prosjekter med støtte fra Norges Forskningsråd starter opp i 2012. Et treårig prosjekt om ungdom og alkohol med en stipendiat og en forsker, og et nytt treårig prosjekt om sykefravær og psykisk helse med to forskere.

Prosjektene og forskningsresultatene har blitt presentert på faglige konferanser i inn- og utland. Det er også formidlet resultater til ansatte i helsesektoren, for eksempel på helsestasjoner og i kommuner. Det er publisert artikler i norske og utenlandske tidsskrift, og det er skrevet bokkapitler og rapporter. I tillegg er resultater fra TOPP-studien omtalt i aviser og på ulike nettsider. Det er fremdeles mye data som ikke er analysert, så data fra TOPP-studien vil fortsette å frembringe nyttig kunnskap om barn, ungdom og deres foreldre.

## Veien hittil – og veien videre

Aller først: Tusen takk for innsatsen dere har gjort med å svare på spørreskjemaene til TOPP-studien! Deres deltakelse har vært av uvurderlig betydning for oss, det være seg om dere har svart én, tre eller åtte ganger. Det er mange spørsmål dere har måttet ta stilling til, og mange skjemaer dere har fylt ut. Alle svarene deres har gjort at vi sitter med en stor mengde data om oppvekst, familieliv, personlig utvikling og psykisk helse over hele 17 år. Dette datamaterialet er unikt, også i internasjonal forstand.

TOPP-studien ble startet av Kristin Schjelderup Mathiesen i 1993. Hun gikk av med pensjon i slutten av 2011, og hun har derfor også trukket seg fra ledelsen av TOPP-studien. Kristin har styrt studien i de fleste av disse årene, deltatt aktivt i alle datainnsamlingene, og vært en støttepilar for alle oss som jobber med TOPP-studien. Jeg har i de siste årene vært med å lede studien sammen med Kristin.

Nå er tenårene over for "barna" i TOPP-studien, og vi har tatt en pause i datainnsamlingen. Neste plan på veien videre er å koble de dataene vi allerede har samlet inn om ungdommene i TOPP-studien med registerdata. Her er det viktig å minne om at alle resultater fra slike koblinger vil selvfølgelig være anonymiserte, og umulig å identifisere tilbake til informantene våre - altså dere. En slik kobling må også godkjennes av Regional Etisk forskningskomité. Ved å koble dataene med informasjon fra ulike registre vil vi kunne belyse blant annet hva som kan bidra til ulik utdanning og tilknytning til arbeid, fysisk og psykisk helse senere i livet.

Til slutt vil vi ønske dere alle en riktig god og fredfull jul og et spennende nytt år!

På vegne av alle medarbeiderne i studien vår:  
Vennlig hilsen  
Evalill Bølstad Karevold  
Prosjektleder for TOPP-studien



TOPP-studien  
Divisjon for psykisk helse  
Avdeling for barn og unge  
www.fhi.no/toppstudien  
Red. avsluttet i desember

Utgitt av:  
Nasjonalt folkehelseinstitutt  
Postboks 4404, Nydalen  
0403 Oslo  
Telefon: 21 07 70 00

Fotostripen: " Colourbox  
Fotos: " Colourbox  
Opplag: 1500ex  
Trykk: wj.no

## TOPP-STUDIEN



Nyhetsbrev 2012

# Hvorfor blir noen ungdom deprimerte gjennom tenårene?



man føler seg nær knyttet til andre, om andre hører på meningene man har, og for eksempel om man føler seg utenfor blant vennene sine.

### I STUDIEN FANT VI AT:

- Depresjonssymptomene økte i løpet av ungdomsårene (fra 12,5 til 16,5 år) hos jenter, men ikke gutter. Dette stemmer også godt med funn fra forskning i andre land.
- Jentene rapporterte høyere sosial kompetanse enn guttene, men det var ingen forskjeller mellom jenter og gutter i forhold til hvor mye sosial støtte de synes de fikk. Lav sosial kompetanse i tidlig ungdomsalder (12,5 år) hang sammen med depresjon fire år senere for både jenter og gutter.
- Lite støtte fra venner i ungdomsalder (14,5 år) hang sammen med økning i depresjonssymptom. Dette gjaldt kun for jenter. Det indikerer at gode venner er spesielt viktig for jenter i ungdomsårene.

Videre fant vi ut at sammenhengen mellom sosial kompetanse og depresjonssymptom kunne forklares av sosial støtte fra venner. Det vil si at lav sosial kompetanse kan føre til mindre støtte fra venner, som igjen kan føre til økte depresjonssymptomer i løpet av ungdomsårene for jenter. ■

Det er mer typisk å føle seg deprimert og ulykkelig når man er kommet opp i 16-års alderen, og dette skjer oftere blant jenter enn blant gutter. Med TOPP-data har vi funnet ut at våre sosiale relasjoner med venner og familie har mye å si for utviklingen av depresjonssymptomer.

Vi har brukt besvarelsene fra ungdommene i TOPP for å undersøke sammenhengen mellom sosial kompetanse ved 12,5 års alder og depresjonssymptom ved 16,5 års alder. Sosial kompetanse handler om hvordan man oppfører seg sammen med andre. For eksempel kan det være om man viser hensyn til andres følelser, lytter til andre, har lett eller vanskelig for å få venner og hvorvidt man følger reglene på skolen.

Vi så også på hvilken betydning sosial støtte fra venner, foreldre og lærere hadde for senere utvikling av depresjon. Sosial støtte sikter her til hvorvidt



# Ungdom og alkohol



TOPP-studien har funnet ut av hvor ofte ungdom får servert alkohol hjemme.

De siste årene har det vært mye debatt, både i avisene og blant forskere, om hvilke konsekvenser det kan ha at foreldrene gir alkohol til tenåringsbarna sine. Flere forskere har funnet en sammenheng mellom foreldrenes alkoholformidling og høyt konsum av alkohol blant unge. Men hvorfor det er en slik sammenheng er det fortsatt stor tvil om. Videre er det andre som hevder at det å gi ungdommene alkohol hjemme er en god strategi for å lære ungdommene mer «fornuftige drikkevaner» i tryggere omgivelser. Også en slik påstand er det uklart om det finnes belegg for.

Vi har spurt både foreldre og ungdom som er med i TOPP-studien om de har servert eller fått alkohol hjemme før ungdommene var 15 år, og før de var 18 år. Svarene deres viser for det første at det kan se ut som foreldre har blitt mer restriktive med å servere ungdom alkohol nå enn for 20 år siden. I TOPP-materialet oppgir fem prosent av ungdommene å ha fått alkohol hjemme en sjelden gang før de var 15 år. En tidligere undersøkelse fra Oslo viste at 43 prosent av ungdommene i 1998 hadde fått alkohol ved spesielle anledninger.

For det andre kan det se ut som foreldre og ungdom ikke er helt enige om hvor ofte de har fått servert alkohol hjemme. 76 prosent av mødrene og 72 prosent av fedrene sier at det aldri har hendt at ungdommen har fått alkohol hjemme, mens 50 prosent av ungdommene sier det samme.

Kanskje er det slik at foreldrene skjenker alkohol uten å fortelle hverandre om det? Uansett ser vi at det er nokså vanlig å ikke servere alkohol til ungdommene sine før de er over 18 år.

For å undersøke hvilke konsekvenser det kan ha at ungdom får eller ikke får alkohol hjemme, må vi også se på andre faktorer som kan forklare utviklingen av ungdoms drikkemønster. Slike faktorer kan være foreldrenes eget drikkemønster, hvordan forholdet mellom foreldrene og ungdommene er og foreldrenes oppdragerstil. Tidligere forskning på feltet har hatt den svakheten at det kun har vært tilgang på informasjon fra ungdommene selv, og ikke foreldrene deres. I TOPP-studien har vi derfor en unik mulighet til å belyse denne problematikken ytterligere. Dette er noen av spørsmålene vi skal jobbe med i årene fremover.

# Kropp og slanking

Kropp og utseende er viktig for mange ungdommer. I TOPP-studien har vi spurt ungdommene om hvordan de ser på kroppen sin og om de for eksempel slanker seg. Over halvparten av ungdommene (58 %) er ganske eller veldig enig i påstanden om at de ser bra ut, mens 19 % av ungdommene skulle ønske kroppen var annerledes.

Vi ser at det er ganske store forskjeller mellom gutter og jenter når det gjelder slanking når de er i 18-19 års alderen. Mange av jentene (65 %) har en eller annen gang i livet prøvd å slanke seg, mens det bare gjelder for 30 % av guttene. Vi spurte også om de har forsøkt å slanke seg det siste året, og her sier 57 % av jentene ja mens blant guttene er det 20 %. Over halvparten (60 %) av jentene sier at de ofte eller nesten alltid er opptatt av å bli tynnere, mens dette bare gjelder for 17 % av guttene. Blant jentene er det 23 % som sier de nesten aldri trimmer for å gå ned i vekt, mens blant guttene er det 68 % som sier det samme.

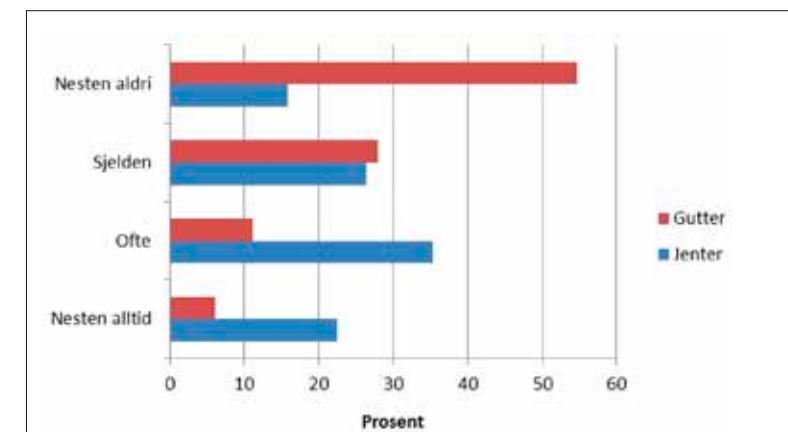
Til tross for at ungdommene, og da spesielt jentene, var ganske opptatt av slanking, ser ikke dette ut til å påvirke synet på livet generelt. Nærmere 70 % av jentene og guttene i TOPP-studien sier at de er enige eller svært enige i at de er tilfredse med livet sitt.

## SYN PÅ LIVET

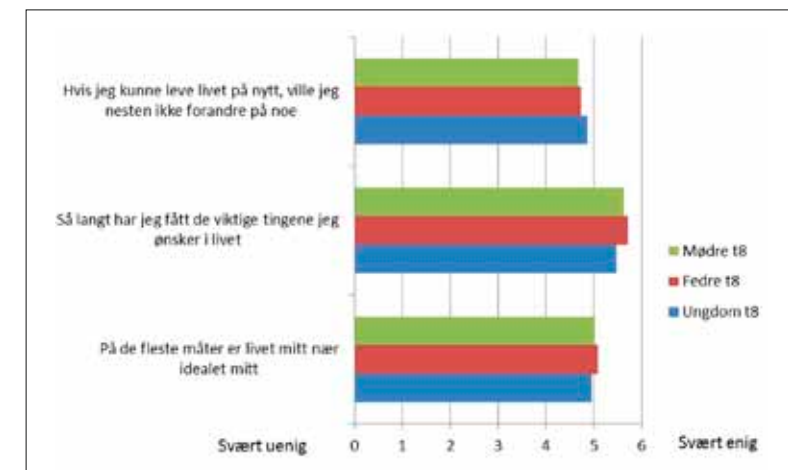
Vi har også spurt foreldrene om hvor tilfredse de er med livet sitt, og vi ser at ungdommene i gjennomsnitt svarer ganske likt som foreldrene sine. Både ungdom og foreldre ser ut til å være veldig enige i at livet er nært idealet.

På spørsmålet om man ville forandret på noe hvis man kunne leve livet på nytt ser vi at ungdommene er litt mer enige i dette utsagnet enn det foreldrene er. Mødrene vil i gjennomsnitt endre minst på noe.

Ungdommene er også minst enige i utsagnet om at de så langt har fått de viktige tingene de ønsker seg i livet, og det kan man si er naturlig siden de enda har et langt liv foran seg. Fedrene er i snitt mest enige i at de har fått de viktigste tingene i livet, men forskjellene mellom gruppene er små. Alt i alt kan man altså si at både ungdommene og foreldrene som er med i TOPP-studien ser ut til å være godt fornøyd med det livet de lever.



FIGUR 1. Hvor opptatt er du av å bli tynnere?



FIGUR 2. Grad av enighet i ulike utsagn om livet blant mødre, fedre og ungdom.